

## DIÀLEG

## Per què parreu?

FRANCESCO ARDOLINO

**E**n un article del 15 de juliol publicat a l'AVUI, Miquel de Palol contestava a unes consideracions polèmiques mig disfressades de Julià Guillamon amb una gloriosa ràfega d'atacs sagaços. Era una obra mestra del gènere pamfletari i, tot just després de llegir-lo, vaig pensar quina mena de resposta prepararia Guillamon –que sempre he tingut per un excel·lent periodista de crítica literària. Ja em queia la bava assaborint el duel intel·lectual quan, unes planes més endavant, vaig topar-me amb la tristament famosa carta d'Hèctor Bofill que mai no hauria volgut veure publicada. Primer, perquè Bofill no és un crític literari i no té cap dret a opinar a propòsit de la cultura dels crítics, ni tan sols quan demoleixen els seus llibres; segon, perquè Guillamon, a partir d'aquell moment, ja podia permetre's el luxe de no contestar i deixar que ho fessin, per ell, altres persones. I així, a mi i a altres lectors interessats, se'ns privava d'una interessant polèmica estiuenca.

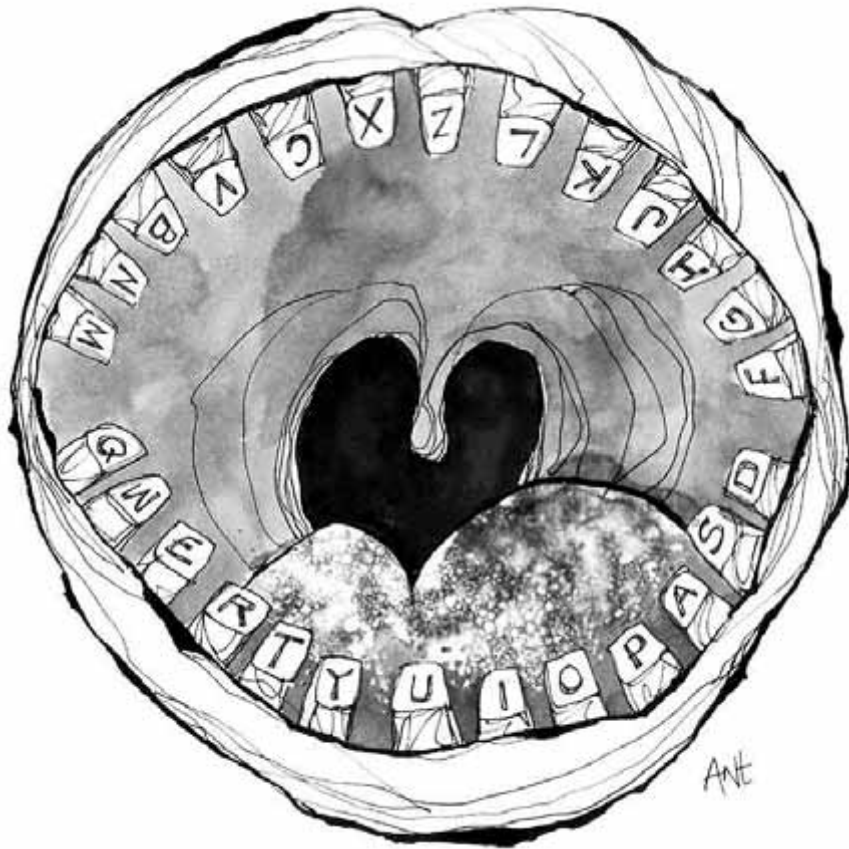
Tanmateix, després d'una nota de Marçal Sintès, semblava que les aigües s'haguessin calmat en vista de les vacances. Però no fou així: Manel Ollé va escriure una carta a Palol i Bofill "des de la seva banyera". I aquí em vaig preocupar. Però, per explicar-vos-ho, he d'obrir un parèntesi per fer treure qualsevol tipus d'ambigüitat del meu discurs.

Tinc una gran amistat amb els tres *imparables* (Bofill, Alzamora, Forcano) i amb Palol, i tinc moltes amistats també amb crítics, escriptors o estudiosos que es col·loquen a l'altre costat. Amb tot, hi ha una diferència: als *imparables* m'hi vaig acostar a causa de la seva literatura. Ho dic d'una manera més senzilla: m'identifico amb el model poètic dels primers dos que he anomenat i crec que Forcano, junt amb Susanna Rafart i dos o tres altres poetes entre els trenta i els quaranta anys, són les veus més sòlides que s'estan perfilant en aquest nou mil·lenni. No, no aixequieu la mà. Ho dic jo abans que algú me n'acusí: estic preparant una antologia d' *imparables* i afins. Què, encara hi ha una mà aixecada? Que estic fent publicitat potser? Que no, que no sortirà abans de l'any que ve. Sigui com sigui, gràcies per la pregunta, perquè era representativa de l'atmosfera de malignitat acrítica en què estem navegant en aquests petits països. Per acabar-ho d'adobar, afirmaré que comparteixo les opinions que palesa l'únic article sensat que fins ara he llegit (n'hi deu haver molts més, no ho negaré pas) respecte als *imparables*, signat per Jaume Cabré (AVUI, 19 de juliol) on es parla d'una ventada d'aire fresc. Com que Cabré no és visceral, ningú no ho cita. L'escriptor diu que els *imparables* "tenen un bon nivell, sobretot en poesia, i que encara tenen moltes limi-

tacions en novel·la". Ho subscriu, però vull puntualitzar: estem parlant de primeres novel·les en un àmbit editorial, el del català, que no està acostumat a la figura de l'editor (a l'anglesa), això és, el que fa l'*editing*, que aconsella l'autor, que li retalla pàgines, que l'obliga a tornar-les a redactar (no justifico ningú, tan sols us faig notar com és necessària una professionalització del món del llibre). Si *L'extinció* d'Alzamora o *L'últim evangeli* de Bofill paguen aquestes mancances, també deixen entreveure un futur esperançador (és clar, si no us estiméssiu més una *ferrea mediocritas* a un programa de violenta innovació) i, en el cas d'Alzamora, hi ha un resultat ja aconseguit amb *Sara i Je-*

amb unes exclusions que, sovint, es descobreixen injustes.

I ara tornem a l'article d'Ollé. Tot això, el *Nostre* no ho sap. Només així s'explica que compari les declaracions que atribueix a una segona persona plural (que en el context interpreto com Alzamora, Bofill i Palol) amb els treballs crítics de Margalida Pons o Xavier Lloveras. Només així s'explica que fiqui en el mateix sac (dels bons) Ballart, Xavier Pla, Keown i Casacuberta per llançar-los a la cara dels *imparables* ignorants (ep, no et posis xulo, Ollé, que jo aquests estudiosos me'ls he llegit tots). *Dulcis in fundo*, el *Crític* diu que el debat sobre la hipotaxi que Palol havia proposat no té cap valor i, després d'u-



ANTHONY GARNER

*remies*, que és una novel·la d'excel·lent qualitat i total maduresa. El llibre, desgraciadament, veia la llum durant la polèmica sobre Carner i ningú no hi va parlar esment, atès que ja s'havia llançat l'anatema contra el seu autor. Jo no coincideixo gens ni mica amb les opinions d'Alzamora sobre el *Nabí*, ja n'he parlat públicament i no vull repetir-me. Trobo, però, molt trist que hi hagi crítics que no s'adonin que, al mig de cops repartits a tort i a dret, a Catalunya s'ha constituït per primera vegada, des d'anys i panys, un grup d'escriptors amb una poètica compartida. Una poètica no és ni una història ni una teoria de la literatura: és una lectura que uns escriptors fan del propi recorregut i una proposta programàtica cap al que emprendran. Una poètica és una estratificació d'interessos literaris i un entrellaçament de tendències, i es realitza

na confusa aproximació a l'anàlisi del discurs, demana: "Era gaire hipotàctic Wittgenstein?". Ara jo, que Wittgenstein el conec força bé perquè les seves afirmacions lingüístiques són a la base del model de crítica literària que utilitzo (cal parlar de semiologia, de la idea freudiana del Witz, de Hjelmslev i de Jakobson: si voleu us en parlo un altre dia: altrament, us ho estalvio); jo, que crec que cal ampliar el concepte de literatura a obres que no han estat escrites amb una funció literària (per exemple, *Nosaltres els valencians* de Fuster), no comprenc quina relació té l'estil de Wittgenstein amb la qüestió de la hipotaxi en la creació literària en català. No, Ollé, si us plau, no m'ho expliqueu, ja t'he llegit prou per contestar-te: cap. A més a més, dues vegades dues, Palol ha escrit que cal incloure subordinades en el registre, i mai no ha dit

que calgui que tothom escrigui amb una orgia de subordinades. És veritat que a les terres catalanes hi ha més escriptors que lectors –i la paradoxa és símptoma d'una malaltia per la qual estem passant–, però el fet que es critiqui un text (el de Palol) sense llegir-se'l, més que una paradoxa, és un acte deontològicament criminal.

El dia 28 d'agost, obro el diari i trobo una nova perla d'Ollé, una altra defensa gremial de la crítica amanida amb un llistat d'autors que li agraden al *Nostre* –abans els vius i després els morts. I he decidit contestar perquè és sospitós el nombre tan elevat dels primers i vull preguntar en quina literatura europea és possible imaginar que hi hagi alhora 40 escriptors tots igualment vàlids i que tots s'incorporin en un cànnon de novetats. Les comparacions cas per cas són odioses: citaré només els que obren i els que tanquen la sèrie que Ollé ens proporciona i assenyalo que n'hi ha alguns que aprecio de manera particular, que he estudiat o que, fins i tot, he traduït: Peruchó, Sarsanedas, Monzó, Porcel [...], Josep Pedrals, Toni Sala, Martí Rosselló, Flavia Company, Manuel Forcano, Jaume Subirana, Melcion Mateu, Júlia Zabala, Arnau Pons. (Vull afegir un nom que Ollé es deixa perquè no ha escrit cap novetat, la bèstia negra de la catalanística d'*operetta*, atès que és víctima d'un oblit col·lectiu: Carme Riera). *Si parva licet componere magnis*, podria haver anunciat Ollé; sigui com sigui, jo pregunto: quina actitud crítica té el nomenclàtor? I em responc: cap. Cal afegir alguna cosa més? Respecte a Ollé, no res. En canvi, faré unes observacions finals respecte a la *Qüestió de la Crítica Catalana*. En les literatures nacionals que conec millor, la crítica acadèmica sol baixar al carrer i fomentar les discussions literàries amb articles d'opinió que apareixen als diaris. Aquí no. Tret de casos esporàdics i heterodoxos, els especialistes de literatura catalana contemporània no surten de les revistes especialitzades. El mateix Molas, que es mereix la denominació de crític militant, no ho ha fet: l'època Molas s'acaba, la seva escola ha complert la seva trajectòria i tots hem d'admetre, si més no, que ens ha deixat com a llegat cinc volums d'una *Història de la literatura catalana* que, en els darrers tres lustres, no ha tingut rivals. Us els podeu carregar, si us ve de gust, però no hi podeu restar indiferents. I ara què, qui està disposat a anar-se'n a primera línia? Ens queden els seus deixebles –hi ha estudiosos brillants, de València a Bellaterra–, però per què no em puc treure del cap la idea de l'epigonia (plàcida i culta, d'acord, però insensible al pas del temps)? Per què no puc deixar de pensar en el *Gattopardo* per comparar-lo a aquesta situació? Els palolians es queixen de la manca d'un estudi fonamental sobre l'obra del seu ídol. Tenen raó, però no es tracta d'una vexació contra un personatge incòmode, sinó d'una deficiència global a la qual és urgent trobar-hi un remei, si volem que hi hagi un espai i unes condicions adequades per a la crítica, de manera que els crítics es dediquin també a interpretar els autors contemporanis més *diffícils*. En definitiva: que es reconstrueixi el teixit social de la lectura en català. Altrament, per què parlem?